

злочинам даної категорії на рівні законотворчості [4, с. 4-5].

Вищезазначені ознаки не є вичерпними. Залежно від певних особливостей того чи іншого кримінального правопорушення, яке посягає на моральність, окреслений перелік може бути доповнений.

Бібліографічні посилання

1. Криминология / под ред. Дж. Ф. Шели / пер. с англ. – СПб.: Питер, 2003. – 864 с.
2. Кузнецов В.В. Злочини проти громадського порядку та моральності: практ. посіб. / В. В. Кузнецов. – К. : Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2007. – 160 с.
3. Кузнецов В. В. Кримінально правова охорона громадського порядку та моральності: автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.08 / Національна академія внутрішніх справ. – К., 2013. – 42 с.
4. Осокин Р.Б. Теоретико-правовые основы уголовной ответственности за преступления против общественной нравственности: дис. ... д.ю.н.: 12.00.08. / Московский университет МВД России. – М., 2014. – 581 с.
5. Репецкий С.П. Суспільна моральність як об'єкт кримінально-правової охорони: дис. ... к.ю.н.: 12.00.08 / НУВС. – К., 2010. – 259 с.
6. Шалагин А.Е. Преступления против общественной нравственности: уголовно-правовой и криминологический анализ: монография. – М.: Юрлитинформ, 2011. – 256 с.
7. Шур Эдвин М. Наше преступное общество / пер. с англ. – М.: Прогресс, 1997. – 328 с.

Крижановський Олексій Миколайович
начальник відділення міжнародних зв'язків
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

**ЗЛОЧИНИ У СФЕРІ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЯК ОБ'ЄКТ КРИМІНОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ**

Проведені в українській державі і суспільстві масштабні інноваційні перетворення, пов'язані з переходом до ринкової економіки, розвитком підприємництва, спрямовані на створення ідеальної моделі соціально орієнтованої економіки, що припускає рівність учасників економічних відносин, свободу у прийнятті ними рішень в питаннях свого поведіння на ринку, неприпустимість довільного втручання будь-кого в їхні справи, вільну можливість виходу на ринок і виходу з його. Труднощі вирішення цих питань переважно обумовлені ситуацією, у якій формувався даний процес. Рух до ринкової економіки почався в умовах, коли не тільки була відсутня науково обґрунтована концепція переходу до нових економічних відносин, але і підсилювалося протиборство точок зору щодо стратегії і тактики такого переходу. Звідси методологія аналізу підприємництва, що народжується, перебуває поки в стадії розробки, а емпіричний матеріал, присвячений його опису, на жаль, є

досить розрізненим, часто страждає на поверховість, а в ряді випадків – і на упередженість.

Цю обставину необхідно враховувати не тільки економістам, але і правознавцям, а також, безумовно, кримінологам. Саме останні зіштовхуються з необхідністю оцінок витрат ринкової економіки, яка формується в країні, що цілком і повністю являють собою згусток кримінальних новоутворень, які істотно гальмують позитивний розвиток підприємництва в Україні.

Зрозуміло, у сфері підприємництва, як і в усій українській економіці, залишаються невирішеними не тільки власне економічні питання. Головним чином, далекою від досконалості є вітчизняна правова база нової економіки. Зміни в економічній сфері вимагають створення відповідної правової інфраструктури тому, що формування правового середовища підприємництва є обов'язковою умовою, які забезпечують суб'єктам підприємництва економічну свободу, права, гарантії, що дозволяють займатися дозволеною законом підприємницькою діяльністю. У той же час чинними законодавчими і нормативними актами встановлюються обов'язки і відповідальність суб'єктів підприємництва перед суб'єктами господарювання, партнерами, споживачами, бюджетами різних рівнів за виконання в установлені терміни й у повному обсязі взятих на себе зобов'язань.

Законодавчими й іншими нормативними актами формується система економічних, фінансових та інших стимулів, що гарантують необхідну підтримку визначеним категоріям суб'єктів підприємництва, встановлюються загальні правила їх поведінки в умовах ринкової економіки, вводяться в дію певні перепони, що перешкоджають криміналізації добросовісного підприємства, і встановлюються заходи захисту суб'єктів підприємства від зовнішнього навколишнього середовища, у тому числі від незаконних дій з боку представників органів влади і всякої іншої сваволі.

Формування правового середовища дозволяє врегулювати економічні відносини у сфері розвитку підприємництва з моменту реєстрації суб'єктів підприємства, ліцензування предмета їх діяльності до закінчення процедури банкрутства і припинення їх існування. Базою формування правового середовища стала Конституція України (статті 42, 43), в якій закріплено право кожної людини на вільне використання своїх здібностей і майна для підприємницької діяльності, поняття якого закріплено цивільним законодавством.

Підприємницька діяльність, як відомо, – це самостійна, здійснювана на свій страх і ризик діяльність, спрямована на систематичне одержання прибутку від користування майна, продажу товарів, виконання робіт або надання послуг особами, зареєстрованими в цій якості у встановленому законом порядку (ст. 50 ЦК України). Така діяльність може здійснюватися не тільки громадянами і їхніми об'єднаннями, але і підприємствами, заснованими на державній, колективній, муніципальній та іншій формах власності.

Найважливішою ознакою підприємницької діяльності є її ініціативний і самостійний характер. Підприємець сам планує свою діяльність, спираючись

на виявлений попит і кон'юнктуру ринку, розпоряджається чистим прибутком, тобто прибутком, що залишився після сплати податків та інших обов'язкових платежів. Однак самостійність підприємця не безмежна, вона обмежується регулюючим і координуючим впливом органів державного (муніципального) управління, на які це завдання покладено законом.

У той же час закон установлює гарантії вільної підприємницької діяльності, що мають, поряд з економічним, і визначене кримінологічне значення, тому що певною мірою захищає її подібними гарантіями від будь-якої сваволі, у тому числі кримінального впливу. У ст. 50 ЦК України, що закріпила гарантії підприємницької діяльності, міститься правило, що забороняє втручання держави та її органів у діяльність підприємницьких структур. Разом з тим ЦК України містить застереження про можливість впливу державних органів на підприємницьку діяльність на підставах та у межах повноважень, передбачених законом.

Таким чином, можливість захисту підприємницької діяльності кримінально-правовими засобами є, на наш погляд, важливим важелем у протидії економічній злочинності в цілому та попередженні злочинів у сфері підприємництва. Тому вважаємо, що декриміналізація багатьох кримінально-правових норм в розділі чинного КК України «Злочини у сфері господарської діяльності» за останні декілька років є невиправданою і шкідливою як для вітчизняного товаровиробника, так і для інших суб'єктів підприємницької діяльності.

Булейко Артем Олександрович
аспірант Класичного
приватного університету

СПРИЯННЯ РОЗКРИТТЮ ЗЛОЧИНУ ЯК СКЛАДОВА ДІЙОВОГО КАЯТТЯ: ПРОБЛЕМА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

Правовою підставою звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із дійовим каяттям за ст. 45 КК України визнаються: вчинення злочину вперше; приналежність злочину до категорії злочинів невеликої тяжкості та дійове каяття. В свою чергу, дійове каяття визначається наявністю трьох елементів, взятих у сукупності: щирого каяття, активного сприяння розкриттю злочину та повного відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди. Відсутність хоча би одного з цих елементів виключає підставу звільнення від кримінальної відповідальності за ст. 45 КК України [1, с. 332].

Традиційно під активним сприянням розкриттю злочину розуміють будь-які дії, що мають на меті надати допомогу правоохоронним органам у встановленні обставин даного кримінального провадження, а також осіб,